

14622 - Оё номро иваз кардан агар маънои он хуб набошад, вочиб аст?

савол

Оё номро иваз кардан агар маънои он хуб набошад, вочиб аст?

Чавоби муфассал

Ҳамду сано барои Аллоҳ.

Номҳо дорои маъноҳо ҳастанд, чуноне ки мегӯянд, ҳар як инсон аз номи худ насибе дорад. Аз ин хотир, инсон бояд номҳои неки хушмаъноеро интихоб намояд, то аз номи худ насибе дошта бошад.

Ибни Қаййим гуфтааст:

Азбаски номҳо дорои маъноҳо ҳастанд, мантиқист, ки бояд байни ном ва маъно алоқаи муносибе бошад ва маъно набояд комилан бегона бошад, ки бо ном иртиботе надошта бошад. Зоро ҳикмати Аллоҳи Ҳаким онро рад мекунад ва воқеият бар акси он шаҳодат медиҳад. Балки номҳо ба чизҳои ном ниҳода шуда таъсир доранд ва чизҳои ном ниҳода шуда аз номҳои худ, дар хубию зиштӣ, сабукию вазнинӣ, нармию саҳтӣ таъсир мегиранд. Чуноне, ки мегӯянд:

Хеле кам ҷашмонат соҳиби лақабро мебинад, магар ин ки агар дар лақаби ўандеша намой, маънои онро мейёбӣ.

"Зоду-л-маъод" (2/336)

Аз ин рӯ, паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ўбод) номҳои бадро ба номи некӯ иваз мекард.

Ибни Умар гуфт: Яке аз духтарони Умар Ёсия [عاصيَة] (нофармон) ном дошт. Расулуллоҳ (дуруду паёми Аллоҳ бар ўбод) ўро Ҷамила (зебо) ном ниҳод. Ривояти

Муслим (2139).

Ин ҳукм – яъне тағиیر додани ном ба номи нек – мустаҳаб ва афзал аст, воҷиб ва ҳатми нест.

Далели он ҳадисест, ки Бухорӣ (6190) аз Ибни Мусайиб аз падараш ривоят кардааст, ки падари ў ба назди паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ў бод) омад. Паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ў бод) гуфт: Номат чист? Ў гуфт: Ҳазн (Саҳти). Паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ў бод) гуфт: Ту Саҳл (осонӣ) ҳастӣ. Ў гуфт: Ман номеро, ки падарам ба ман гузошт, иваз намекунам. Ибни Мусайиб гуфт: То ҳол дар мо саҳти вучуд дорад.

Саҳти: Ба маънои душворӣ ва бадхулқӣ мебошад.

Ибни Баттол мегӯяд:

Аз ин фаҳмида мешавад, ки амр ба беҳтар кардани номҳо ва тағиир додани ном ба номи беҳтар воҷиб намебошад. Поёни сухан аз китоби Фатҳу-л-борӣ.

Агар он воҷиб мебуд, он саҳоба аз тағиир додани номи худ худдорӣ намекард ва паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ў бод) ўро ба тағиир додани ном маҷбур месоҳт. Аллоҳ донотар аст.

Аммо агар ном барои ғайри Аллоҳ таъоло бандагиро ифода кунад, мисли Абдуннабӣ (бандай паёмбар), Абдулмасех (бандай Масех) ва ба монанди инҳо, тағиир додани он воҷиб мебошад. Зоро бандагӣ барои ғайри Аллоҳ таъоло ҷоиз нест. Чунки тамоми махлуқот бандагони Аллоҳ таъоло ва аз они ў мебошанд.

Ибни Ҳазм (раҳмати Аллоҳ таъоло бар ў бод) гуфт:

Донишмандон бар ҳаром будани ҳар як номе, ки барои ғайри Аллоҳ таъоло бандагиро ифода мекунад, мисли Абдуамр (бандай Амр), Абдулкаъба (бандай Каъба) ва ба монанди инҳо, иттифоқ намудаанд. Поёни сухан.

Фатҳу-л-маҷид (Саҳ: 531)

Аллоҳ донотар аст.